

Prosjektbeskrivelse

Fierbmi. Bridging Sámi Children and Families' Services Across Borders - Shared responsibilities, shared solutions.

Prosjektperiode: 1. mars 2026 – 28. februar 2028

Prosjektet er et samarbeid mellom LAPHA, som har den overordnede prosjektledelsen, og NASAK som er hovedpartner i Norge.

LAPHA (Laplands velferdsområde) organiserer helse- og sosialtjenester i finsk Lapland, og har nasjonalt ansvar for å utvikle samiske tjenester i Finland.

NASAK er et nasjonalt samisk kompetansesenter for statlig og kommunalt barnevern, familievern og kriesenter. NASAK skal bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og til et likeverdig tilbud til samisk befolkning. Kompetansesenteret er organisert under Bufetat.

Prosjektbeskrivelse

LAPHA og NASAK gjennomførte i 2025 et småskala Interreg Aurora-prosjekt om sosiale tjenester for samiske barn og familier på tvers av landegrensen. Måter å forbedre tjenester på ble kartlagt, og en utviklingsstrategi ble utarbeidet. LAPHA og NASAK har forpliktet seg til å følge opp denne strategien og forbedre tjenestene for samiske familier.

Tjenesteansatte i Norge og Finland rapporterer om utfordringer når familier bor på begge sider av grensa. Særlig innen barneverntjenester, som bekymringsmeldinger og fosterhjem, men også foreldresamarbeid etter brudd. Det framkom også behov for kunnskap om sosialtjenestesystemet nabolandet. Nasjonal lovgivning og internasjonale konvensjoner gir ikke klare svar på hvordan jobbe over landegrensene. Samarbeid og retningslinjer er nødvendig.

Til å delta i prosjektet er det rekruttert utvalgte barneverntjenester og familievernkontor i Finnmark, samt sosialtjenestene under LAPHA. I forprosjektet samarbeidet vi med det norske og det finske Sametinget, det finske Justisministeriet og Bufdir Internasjonale tjenester. Dette samarbeidet vil fortsette i dette prosjektet.

I prosjektperioden vil det skrives retningslinjer i form av en håndbok for å hjelpe tjenesteansatte med håndtering av saker som har tilknytning til begge land. Opplæring av ansatte i disse retningslinjene, samt testing og forbedring av dem, er en del av prosjektplanen. De tjenesteansatte vil ha en viktig rolle i både å utvikle og forbedre retningslinjene. Det vil være kontaktpersoner i prosjektet som de tjenesteansatte kan oppsøke ved behov for hjelp med for eksempel juridiske aspekter i konkrete saker.

Prosjektet vil etablere et fagnettverk for finske og norske tjenesteansatte. Dette er ment å være en langsiktig arena for dialog, saksdiskusjoner og faglig utvikling. Fagnettverket vil ha en viktig funksjon i å identifisere nødvendige oppdateringer av håndboken. LAPHA og NASAK vil utarbeide en felles strategi for hvordan sikre nødvendig oppdatering retningslinjene/håndboka etter endt prosjekt.

Mål

Det overordnede målet med prosjektet er å fremme og forenkle sosiale tjenester på tvers av landegrensen for samiske barn og familier nord i Finland og Norge. Dette vil bli gjort ved å etablere et fagnettverk for tjenesteansatte, tilby ansatte støtte i håndteringen av slike saker, samt informere dem om sosialtjenestesystemet i nabolandet. Det konkrete sluttproduktet vil være en håndbok i hvordan håndtere saker som har tilknytning til begge land. Denne håndboken er ment å sikre etablerte prosedyrer og et helhetlig samarbeid mellom tjenesteansatte i Norge og Finland.

Bakgrunn

Samisk urbefolkning er én nasjon innenfor fire land. Riksgrensene kan skape utfordringer for samiske familier.

Samlivsbrudd, barnevernssaker, fosterhjemsplassing og lignende er alltid utfordrende for familier. I Sápmi kan imidlertid disse situasjonene være spesielt problematiske for både familier og ansatte i sosialtjenesten, ettersom nære familiemedlemmer og slektninger kan bo på begge sider av grensen. Byråkrati og både nasjonal og internasjonal lov gjør det komplisert å løse problemer på tvers av grenser, og dette kan føre til at samiske familiers urfolksrettigheter, familierettigheter og menneskerettigheter ikke blir oppfylt.

For eksempel, i tilfeller av samlivsbrudd, kan den ene forelderen ønske å flytte over grensen. Den andre forelderen, i frykt for å miste samværsretten, kan motsette seg at felles barn flytter til et annet land. Dessuten bør barnets rett til tilgang til sin kultur og språk tas i betraktning, spesielt når bare én av foreldrene er samisk.

Dersom et barn må plasseres utenfor hjemmet, er det for øyeblikket administrativt problematisk med plassering hos slektninger som bor på den andre siden av den finsk-norske grensen. I noen tilfeller fører dette til at et samisk barn må flytte til et ikke-samisk miljø, bort fra sine slektninger, kultur, språk og tradisjoner.

Lovverket, hverken nasjonal lovgivning eller internasjonale konvensjoner, gir ikke klare svar på hvordan jobbe over landegrensene. Tjenesteansatte både på finsk og norsk side etterlyser tydelige retningslinjer for hvordan gå fram i saker der familier er delt av landegrensen.

Målgruppe

Prosjektpartnerne har ansvar for å utvikle samiske barnevern- og familietjenester i sine respektive land. Målgruppen for dette prosjektet er ansatte i sosialtjenestene som håndterer saker der barn og familier har tilhørighet på begge sider av den finsk-norske landegrensen. Behovet for samarbeid på tvers av grenser har kommet opp innen barnevern- og familietjenester i form av konkrete saker der muligheten for praktisk samarbeid på tvers av grensen ville vært fordelaktig. Ansatte har uttrykt behov for støtte og veiledning i håndteringen av disse sakene.

Kommunikasjon og implementering

Prosjektet vil bli kommunisert og gjort kjent gjennom ulike medier (f.eks. Yle Sápmi, NRK Sápmi, Ávvir, Ságat, Lapin Kansa, Inarilainen), LAPHA og NASAK sine nettsider og sosiale medieplattformer, på finsk, norsk og nordsamisk. Ekstern kommunikasjon vil være rettet mot innbyggerne (spesielt målgruppen av samiske familier), kommuner og mulige fremtidige samarbeidspartnere.

Prosjektet vil også bli kommunisert internt i LAPHA og NASAK's organisasjoner, i henhold til hver organisasjons etablerte praksiser, f.eks. via e-post og intranett.

For å sikre at håndboken blir et praktisk og levende verktøy, vil NASAK og LAPHA integrere den direkte i sine operative strukturer. Ved å implementere håndboken i digitale plattformer, opplæringsrutiner, kompetansebyggende aktiviteter og administrative prosesser, sikrer vi at den forblir tilgjengelig, aktivt brukt i den daglige praksisen og regelmessig revidert.

Den digitale håndboken vil være tilgjengelig på LAPHAs og NASAKs offisielle nettsider. Vi vil tilby informasjon og opplæring gjennom undervisning. Det vil bli laget et webinar for tjenesteutøvere med opplæring i bruk av håndboken. Dette webinaret vil være permanent tilgjengelig på våre nettsider. Temaet vil dessuten bli inkludert i vår undervisning i relevante kurs. I tillegg vil prosjektpartnerne holde øynene åpne for muligheter til å holde innlegg på aktuelle konferanser og arrangementer.

Bærekraft

Det langsiktige målet med dette prosjektet er å bidra til bedre tjenester innenfor det finsk-norske grenseområdet. Prosjektet tar sikte på å implementere sosiale tjenester på tvers av landegrensene i nord, og dermed redusere behovet for å reise lange avstander for å søke disse tjenestene lenger unna. Et eksempel er fosterhjem. Dersom det ikke finnes passende fosterhjem for et barn i familie/slekt, kan barnet bli plassert i fosterhjem eller på en barneverninstitusjon langt unna barnets hjemsted. Dessuten vil samarbeid i nord gjøre det mulig for oss å bruke ressursene våre bedre på tvers av landegrensene, og fremme mer miljøvennlige måter å organisere tjenester på innenfor grenseområdene.

Samer som urfolk har rett til sin kultur og sitt språk. Dette må tas i betraktning når man tilbyr sosiale tjenester. Samarbeid på tvers av landegrensene vil muliggjøre bedre tjenester for samiske barn og deres familier. Det planlagte samarbeidet vil tilby prosedyrer som bedre sikrer samiske barns rettigheter til å vokse opp med sin kultur og sitt språk og tilhørighet.

Å få bekreftet sin etniske identitet er svært viktig for et individs psykososiale utvikling, fordi det sikrer basale behov, som tilhørighet og det å oppleve sammenheng og kontinuitet. Slik vil prosjektet også ha gunstig innvirkning på individ og samfunnsnivå i forhold til sosial bærekraft.

Dette prosjektet fokuserer på samiske familier i Finland og Norge, men vil mange synergier. De samme utfordringer og problemstillinger for den samiske befolkningen gjelder også over grensa til Sverige. Prosjektpartnerne er i kontakt med svenske organisasjoner (Samisk Helsä og interesserte kommuner), da de utarbeidede retningslinjene kan modifiseres for å fungere i forhold til Sverige.

Fremdriftsplan

1) Orientering

Start 20.02.2026 – slutt 30.03.26

Etter å ha mottatt finansiering, vil NASAK rekruttere prosjektmedarbeidere på norsk side, og LAPHA de på finsk side. Sammen med de ansvarlige for prosjektet vil prosjektlederen sørge for rask oppstart ved å introdusere de ansatte for prosjektets planer, mål og aktiviteter, planlegge arbeidet mer detaljert, sikre kommunikasjonen med samisk offentlighet, øvrige borgere og relevante aktører. I løpet av denne arbeidspakken vil prosjektmedarbeiderne også gjøre seg kjent med de etiske retningslinjene for arbeid med samiske saker.

I løpet av denne arbeidspakken vil prosjektet bli kommunisert internt, så vel som til offentligheten.

Deretter vil interessenter avklares, og informasjon om prosjektet vil bli kommunisert internt, så vel som til offentligheten. Prosjektets generelle informasjon, mål og deltakere vil bli introdusert i et innlegg på sosiale medier og på organisasjonenes nettsider. En pressemelding om prosjektet vil bli sendt til viktige medier i finsk og norsk Sápmi. (Alt dette iht. Interreg krav om kommunikasjon)

Videre vil prosjektet informere Sametingene og andre viktige interessenter om at prosjektet er godkjent. Prosjektet tar sikte på å ha åpen kommunikasjon med Sametingene gjennom hele prosjektet.

2) Juridisk og administrativt arbeid

Start 31.03.2026. Slutt 30.01.2027

Internasjonale konvensjoner og nasjonale lover vil bli studert mer detaljert for å løse individuelle utfordringer og for å skape et grunnlag for å skrive retningslinjene senere i prosjektet. Denne arbeidspakken vil spesielt bruke resultatene fra det tidligere forprosjektet til å bygge et mer detaljert og spesifisert juridisk grunnlag. Forprosjektet kartla utfordringene i feltet, samt anerkjente de grunnleggende juridiske utfordringene og løsningene bak noen av disse problemene. Denne arbeidspakken vil bygge på denne informasjonen og begynne å analysere de spesifikke individuelle spørsmålene som er reist fra feltet, og skape et bredt grunnlag for de skriftlige retningslinjene. Langsiktig samarbeid på tvers av landegrensene vil også kreve avtaler mellom organisasjonene. Dette vil også bli utforsket i løpet av denne arbeidspakken. Viktige interessenter vil bli informert om prosjektets fremdrift.

Aktiviteter:

Nasjonal implementering av Haagkonvensjonen fra 1996

Prosjektpartnerne vil gjøre seg kjent med den nasjonale implementeringen av Haagkonvensjonen om barnevern fra 1996 og løsningene og problemene den gir for samarbeid på tvers av landegrensene. Prosjektet vil samarbeide med Bufdir og det finske Justisministeriet for å bedre forstå konvensjonen, samt for å finne ut hvilken rolle disse sentralmyndighetene har i fremtidig samarbeid.

Nasjonale juridiske spørsmål

I forprosjektet ble det identifisert noen problemer innenfor nasjonal lovgivning. I løpet av denne aktiviteten vil projektpartnerne se nærmere på hvordan nasjonal lovgivning samsvarer med Haagkonvensjonen fra 1996, samt vurdere hvordan legge til rette for hvordan man innenfor lovverket kan avhjelpe juridiske utfordringer som kan oppstå, f.eks. ved vurdering av tjenestetilbud til barn i fosterhjem.

Avtaler

For å muliggjøre bærekraftig, langsiktig og praktisk samarbeid over landegrensa, er det nødvendig med en offisiell avtale mellom organisasjonene. I løpet av denne arbeidspakken

vil det vurderes hvem som bør stå som avtalepartnere, og om også kommunene bør involveres. Avtalen vil bli utarbeidet og signert i løpet av denne arbeidspakken.

3) Bygge profesjonelle nettverk på tvers av landegrensene

Start 31.03.2026. Slutt 30.01.2027

For å oppnå et langvarig og effektivt samarbeid er det behov for permanente strukturer. I løpet av denne arbeidspakken vil prosjektpartnerne avgjøre hva slags permanent samarbeid de og tjenestene ønsker etter fullført prosjekt. Dette inkluderer oppfølging av håndboken/retningslinjene, mulige regelmessige møter med NASAK og LAPHA, og videre samarbeid om temaet barne- og familietjenester.

Forprosjektet fant at de ansatte trenger mer kunnskap om sosialtjenestesystemet i nabolandet. For å bygge tillit og senke terskelen for å samarbeide, bør de ansatte også bli kjent med hverandre. Dermed vil de vite hva slags stillinger som finnes på den andre siden av grensen og hvem de skal kontakte ved behov for samarbeid.

I løpet av denne arbeidspakken vil både samisk offentlighet og tjenesteansatte bli informert om nettverk som bygges. En pressemelding om det permanente samarbeidet samt nettverksarrangementene vil bli delt med viktige medier, innlegg på sosiale medier vil bli delt, og intern kommunikasjon vil bli brukt til å spre informasjon innen organisasjoner.

Aktiviteter:

Permanent samarbeid:

Prosjektpartnerne skal bli enige om hva slags permanent samarbeid som er nødvendig for å ha tilsyn med, oppdatere og videreutvikle håndboken som ble skrevet under dette prosjektet. Mulighetene for regelmessige møter mellom Lapha og NASAK, også etter at prosjektet er avsluttet, vil bli avtalt, og mulighetene for videre samarbeid vil bli diskutert.

Planlegging av nettverksbygging:

Det skal planlegges et nettverksarrangement for finske og norske tjenesteansatte. Til dette vil det utarbeides materiale om det grunnleggende i sosialtjenestesystemene i Finland og Norge, samt workshops for de ansatte for å bli kjent med hverandre og det andre landets system og hvordan tjenestene er organisert.

Denne aktiviteten vil også omfatte praktisk organisering, som å reservere lokaler til arrangementet, reise, overnatting osv.

Nettverksarrangement:

Denne aktiviteten inkluderer å organisere et nettverksarrangement for de rekrutterte sosialtjenesteansatte i Nord-Finland og Norge som jobber i barne- og familietjenester. Nettverksarrangementet vil inneholde foredrag om de finske og norske sosialtjenestesystemene for barne- og familietjenester, samt hvordan disse tjenestene er bygget opp. Etter den mer informative økten vil det bli organisert workshops for å få ansatte til å mingle og dele tanker, ideer og god praksis.

4) Kommunikasjon

Start 28.02.2026. Slutt 28.02.2028

Det er viktig at prosjektet kommuniseres på riktig måte til både det samiske samfunnet og tjenesteansatte. Prosjektkommunikasjonen vil inkludere alle kommunikasjons handlinger som er nevnt i søknaden, samt all tilleggs kommunikasjon.

Det er også viktig å forsøke å bygge tillit mellom tjenestene og samiske familier. Barnevern- og familietjenester er fortsatt ofte ukjente for publikum, og/eller det er mange misoppfatninger om dem. Derfor ønsker vi å lage informative videoer om tjenestene på nordsamisk for å vise hvilke tjenester som er tilgjengelige, hva de inkluderer og hvordan man kan nå disse tjenestene.

Videre er mange tjenesteansatte lite kjent med kultursensitive arbeidsmetoder, ettersom utdanningssystemet har manglet på dette området. I løpet av dette prosjektet ønsker vi å bidra til å bygge opp grunnleggende kunnskap om kulturelle forskjeller mellom samer og majoritetsbefolkningen. NASAK har laget informasjonsvideoer som kan brukes, sammen med mulig nytt materiale, for å bidra til økt kunnskap hos tjenesteansatte.

Kommunikasjonen vil være på nordsamisk, finsk, norsk og engelsk, avhengig av målgruppen. Prosjektpartnerne vil prioritere bruken av nordsamisk, siden tjenestene er rettet mot samiske familier nord i Sápmi. Dessuten er mange av de ansatte, som utgjør hovedmålgruppen, en del av det samiske samfunnet.

Aktiviteter:

Prosjektkommunikasjon:

Denne aktiviteten inkluderer å kommunisere prosjektets aktiviteter og resultater til det samiske samfunnet, ansatte i sosialtjenesten, interessenter og andre viktige aktører. Dette vil bli gjort via media (Yle Sápmi, NRK Sápmi, Ságat, Ávvir, Lapin Kansa, Inarilainen osv.), sosiale medier, informasjon på nettsiden, intranett, samt individuell kommunikasjon via e-post ved behov. Prosjektpartnerne vil også se etter muligheter for å delta i seminarer, holde konferanseinnlegg, og delta i andre aktuelle arrangementer, for å dele informasjon, tanker og ideer med sosialtjenestene samt det samiske samfunnet.

Kulturelt tilpassede tjenester for samiske familier - kommunikasjonskampanje:

Denne aktiviteten fokuserer på å bidra til å bygge tillit mellom samiske familier og tjenesteansatte. Målet er å gi informasjon om barne- og familietjenester til det samiske samfunnet på deres morsmål - hva slags tjenester som finnes, hva disse tjenestene innebærer og hvordan man kan nå dem. Prosjektpartnerne ønsker å tilby tjenesteansatte materiale som bidrar til økt kompetanse på kulturtilpassede tjenester.

Sosiale medier og videomateriale vil bli mye brukt under denne aktiviteten, siden sosiale medier har vist seg å være en effektiv måte å nå publikummet vårt på. Fra erfaring med tidligere kommunikasjon vet vi at videomateriale er svært foretrukket i det samiske samfunnet, ettersom samisk språk først og fremst er talespråk.

5) Utvikling av retningslinjer for samarbeid over grensen i barne- og familietjenester

Start 30.09.2026. Slutt 29.06.2027

I løpet av denne arbeidspakken vil det bli skrevet konkrete retningslinjer. Disse retningslinjene vil hjelpe ansatte å forstå hvilke muligheter som finnes med samarbeid over grensen, og hvordan de kan ta hensyn til familienes samiske bakgrunn når de vurderer disse mulighetene. Retningslinjene vil være basert på intervjuene med tjenesteansatte i forprosjektet, samt resultatene fra den første arbeidspakken «lov og administrasjon». Det vil bli skrevet separate retningslinjer for finske og norske ansatte, slik at de kan ta bedre hensyn til nasjonale lover. Retningslinjene vil imidlertid ha felles deler, og det vil bli et tett samarbeid gjennom hele arbeidspakken. Når retningslinjene er ferdige, vil de bli forelagt for innspill fra flere kilder, som tjenesteansatte og sentralmyndighetene i Finland og Norge fra Haag-avtalen fra 1996.

Aktiviteter:

Utarbeiding av innholdet:

I løpet av denne aktiviteten vil prosjektpartnerne kartlegge temaene som må dekkes i retningslinjene. Dette vil bli gjort ved å bruke informasjonen som er samlet inn og analysert i forprosjektet, samt resultatene fra den andre arbeidspakken «juridisk og administrativt arbeid». Ytterligere kommentarer og meninger kan også bli bedt om fra tjenesteansatte.

Skriving av retningslinjene:

Konkret skriving av førsteutkastet til retningslinjene. Finske og norske tjenesteansatte trenger separate retningslinjer for å best sikre tilstrekkelig annotering av nasjonal lov. Til tross for dette vil alle prosjektansatte være involvert i utarbeidelsen av begge retningslinjene, og et nært samarbeid med finske og norske ansatte vil være avgjørende for å sikre kvalitet, de beste individuelle tjenesteveiene (service paths) og tilstrekkelig informasjon om nabolandets tjenestesystem. I tillegg til trinnvis veiledning om hva som er og ikke er mulig i tjenester på tvers av landegrensene og hvordan dette samarbeidet bør realiseres, vil retningslinjene inneholde informasjon om det andre landets sosiale tjenestesystem for å gi de ansatte et klart bilde av hvordan den enkelte klients individuelle tjenestevei som helhet kan utformes. Dette vil lette samarbeid mellom de to lands tjenesteansatte, lette oppfølgingen av klientene og forbedre etableringen av tydelige tjenesteveier.

Forbedring av retningslinjene:

Etter at det første utkastet er ferdig, vil retningslinjene bli sendt til frivillige tjenesteansatte fra Finland og Norge, sentralmyndighetene ansvarlig for Haag konvensjonen og andre viktige aktører for kommentarer. De vil bli bedt om å gi innspill til håndbokens nytteverdi, forståelighet, flyt og andre variabler. Etter å ha samlet disse kommentarene, vil det første utkastet bli omgjort til den endelige versjonen av retningslinjene basert på mottatte tilbakemeldinger. Denne aktiviteten kan kreve flere runder med kommentarer.

6) Implementering av retningslinjene

Start 30.06.2027. Slutt 28.02.2028

I løpet av denne arbeidspakken vil de nye retningslinjene bli introdusert for tjenesteansatte. Denne introduksjonen vil inneholde både teknisk informasjon i form av forelesninger og praktisk testing av retningslinjene. Prosjektpartnerne vil organisere en live (fysisk) opplæringsdag samt tilby støtte og veiledning i eventuelle praktiske tilfeller i felten.

Aktiviteter:

Planlegging av implementeringsarrangement:

I løpet av denne aktiviteten vil prosjektpartnerne planlegge et implementeringsarrangement der retningslinjene vil bli presentert for tjenesteansatte. Arrangementet vil ha en forelesningsdel om innholdet i retningslinjene, samt workshops der de ansatte vil ha muligheten til case-basert utprøving av retningslinjene. Denne aktiviteten vil også inkludere den praktiske organiseringen, som å reservere plass til arrangementet, reise, overnatting osv.

Introduksjon av håndboken for tjenesteansatte:

Organisering av en live/fysisk opplæringsdag for tjenesteansatte angående de ferdige retningslinjene. Opplæringen vil inkludere både forelesninger om innholdet i disse retningslinjene samt simulerte workshops der de ansatte vil ha muligheten til å prøve ut retningslinjene i praksis.

Praktisk utprøving av retningslinjene:

I løpet av denne aktiviteten vil prosjektmedarbeiderne tilby støtte og veiledning til tjenesteansatte i deres arbeid med konkrete saker. De vil også fungere som kontaktperson mellom prosjektet og tjenestepersonalet, slik at hvis det oppstår ytterligere spørsmål, vil prosjektpersonalet kunne hjelpe de ansatte og muligens bidra til å forbedre retningslinjene ytterligere. Av personvern hensyn vil sakene bli drøftet anonymt.

Prosjektmedarbeiderne skal også besøke de deltakende tjenestene ved behov, for å møte de ansatte og diskutere retningslinjene og piloteringen med dem. Prosjektpersonalet vil fungere som kontaktperson mellom prosjektet og tjenesteansatte, slik at hvis det oppstår ytterligere spørsmål vil de kunne hjelpe de ansatte og muligens forbedre retningslinjene ytterligere.

Norsk budsjett

Totalsum lønnskostnader	3.104.154
40% (av lønnsutgifter) til andre kostnader:	1.241.662
Totale prosjektkostnader:	<u>4.345.816,-</u>

Finansieringsplan:

Interreg Aurora	2.172.908
Regional medfinansiering, Troms fylkeskommune	500.000
Sametinget Helse-, omsorg og barnevernsprosjekt	700.000
Sametinget Interreg	200.000
NASAK egenkapital	<u>772.908</u>
SUM:	<u>4.345.816,-</u>